

RUBACH

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (втори състав)

16 юли 2009 година *

По дело С-344/08

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 234 ЕО от Sąd Rejonowy w Kościanie (Полша) с акт от 8 юли 2008 г., постъпил в Съда на 24 юли 2008 г., в наказателното производство срещу

Tomasz Rubach,

СЪДЪТ (втори състав),

състоящ се от: г-н С. W. A. Timmermans, председател на състав, г-н J.-C. Bonichot, г-н K. Schiemann, г-н J. Makarczyk и г-жа С. Toader (докладчик), съдии,

генерален адвокат: г-н M. Poiares Maduro,
секретар: г-н R. Grass,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

* Език на производството: полски.

като има предвид становищата, представени:

- за полското правителство, от г-н М. Dowgielewicz, в качеството на представител,
- за испанското правителство, от г-жа N. Díaz Abad, в качеството на представител,
- за Комисията на Европейските общности, от г-н М. Konstantinidis и г-жа М. Owsiany-Hornung, в качеството на представители,

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, делото да бъде разгледано без представяне на заключение,

постанови настоящото

Решение

¹ Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 8, параграф 5 от Регламент (ЕО) № 338/97 на Съвета от 9 декември 1996 година относно защитата на видовете от дивата флора и фауна чрез регулиране на търговията с тях (ОВ L 61, 1997 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 3, стр. 239).

- 2 Запитването е отправено в рамките на наказателно производство, образувано срещу г-н Rubach за нарушения на полското законодателство за защита на природата.

Правна уредба

Конвенцията по международната търговия със застрашени видове от дивата фауна и флора

- 3 Целта на Конвенцията по международната търговия със застрашени видове от дивата фауна и флора, подписана във Вашингтон на 3 март 1973 г. (*Recueil des traités des Nations unies*, том 993, № I-14537, наричана по-нататък „CITES“) е да се гарантира, че международната търговия с вписаните в приложенията към тази конвенция видове, както и с техни части или производни от тях, не вреди на опазването на биологичното разнообразие и се основава на трайното използване на дивите видове.
- 4 Посочената конвенция е въведена в Европейската общност от 1 януари 1984 г. с Регламент (ЕИО) № 3626/82 на Съвета от 3 декември 1982 година за прилагането в Общността на Конвенцията по международната търговия със застрашени видове от дивата фауна и флора (ОВ L 384, стр. 1). Този регламент е отменен с Регламент № 338/97, член 1, втора алинея от който предвижда, че последният се прилага в съответствие с целите, принципите и разпоредбите на CITES.

Общностно право

5 Член 8 от Регламент № 338/97 предвижда:

„Разпоредби, отнасящи се до контрола на търговски дейности

1. Забранява се закупуването, предложението за закупуване, придобиването за търговски цели, излагането пред публика с търговска цел, използването за търговски приходи и продажба, [държането] с цел продажба, предлагането за продажба и транспортът с цел продажба на екземпляри от видовете, вписани в приложение А.

[...]

5. Забраните по параграф 1 се прилагат също по отношение на екземплярите от видовете, вписани в приложение Б, с изключение на случаите, когато компетентният орган във въпросната държава членка се увери, че тези екземпляри са били придобити или въведени (ако произлизат извън от Общността) в съответствие с действащото законодателство за защита на дивата флора и фауна.

[...]“

6 Член 16 от посочения регламент предвижда:

„Санкции

1. Държавите членки вземат необходимите мерки за осигуряване налагането на санкции най-малко за следните нарушения на настоящия регламент:

- а) внасяне в Общността или износ, или реекспорт от Общността, на екземпляри без подходящо разрешително или сертификат, или с фалшиво, подправено или невалидно разрешително или сертификат, или разрешително или сертификат, които са изменени без разрешението на органа, издал документа;
- б) неспазване на указанията, посочени в разрешението или сертификата, издадени съгласно настоящия регламент;

[...]

- й) закупуване, предлагане за закупуване, придобиване за търговски цели, използване за търговски приходи, излагане пред публика с търговска цел, продажба, [държане] за продажба, предлагане за продажба и транспорт с цел продажба в нарушение на член 8;

[...]

2. Мерките по параграф 1 са съразмерни на характера и сериозността на нарушението и включват разпоредби, свързани с изземване и където е необходимо, конфискация на екземплярите.

[...]

4. Когато жив екземпляр от видовете, вписани в приложения Б или В, пристигне на пункта на въвеждане в Общността без надлежно валидно разрешително или сертификат, екземплярът трябва да се из земе и може да се конфискува, или ако получателят откаже да признае назначението на екземпляра, компетентните органи на държавата членка, които отговарят за пункта на въвеждане, имат право, ако това е подходящо, да откажат да приемат пратката и да изискат от превозвача да върне екземпляра до мястото на изпращане на пратката.“

- 7 В клас *Arachnida*, ред *Araneae* от приложение Б към Регламент № 338/97 са споменати паяците от род *Brachypelma*.

Национално право

- 8 Националните разпоредби, приложими към главното производство, се намират основно в Закона за защитата на природата от 16 април 2004 г. (DZ. U № 92, позиция 880, наричан по-нататък „Законът за защита на природата“), който възпроизвежда разпоредбите на CITES и на общностната правна уредба в тази област.

9 Член 61, параграф 1 от Закона за защита на природата предвижда:

„1. За превоза през границата на страната на растения и животни от видовете, спрямо които се прилагат ограничения въз основа на разпоредбите на правото на Европейския съюз, както и на техни разпознаваеми части или производни от тях, е необходимо разрешение от министъра на околната среда, при спазване на разпоредбите на параграф 2.“

10 Член 64 от този закон гласи:

„1. Лицето, което държи или отглежда животните по член 61, параграф 1 от клас земноводни, влечуги, птици и бозайници е длъжно да ги декларира писмено в регистъра.

2. Задължението по параграф 1 за деклариране в регистъра не се отнася до:

- 1) зоологическите градини,
- 2) лицата, чиято икономическа дейност е свързана с търговията с животните, посочени в член 61, параграф 1,
- 3) временното задържане на животни за лечение или рехабилитация.

3. Регистърът по параграф 1 се води от компетентния Starosta (областен управител) с оглед на мястото, където се държат или отглеждат животните.

[...]

5. Задължението за деклариране в регистъра или за заличаване от него възниква от деня на придобиване на собствеността, продажба, внос или износ, фактическо придобиване на животното, от деня на загубване или на неговата смърт. Заявлението за вписване или заличаване се подава пред компетентния Starosta в 14-дневен срок от възникване на задължението.

[...]

8. Вписването в регистъра се потвърждава с удостоверение, издадено от Starosta.

9. Лицата по параграф 2, точка 2 са длъжни да притежават и да предадат с продаденото животно оригинала или копие от документа, посочен в параграф 4, точка 11. Върху копие то продавачът на животното поставя пореден номер, дата на издаване, своя подпис и печат, като уточнява броя животни, за които е издаден документът, а когато документът за произход се отнася до повече от един вид животни — информация за техния вид.

[...]“

11 Член 128 от посочения закон предвижда:

„Който

[...]

- 2) наруши разпоредбите на правото на Европейския съюз относно защитата на видовете от дивата флора и фауна чрез регулиране на търговията с тях, като извърши едно от следните деяния:

[...]

- г) предлагане за продажба или закупуване, закупуване или придобиване, използване или излагане пред публика с търговска цел, продажба, държане или транспорт с цел продажба, на екземпляри от някои видове на флората и фауната,

[...]

се наказва с лишаване от свобода от три месеца до пет години.“

Спорът по главното производство и преюдициалният въпрос

- 12 От акта за преюдициално запитване следва, че на терариумни изложения г-н Rubach е придобил екзотични паяци от род *Brachypelma Albopilosum*, защитен екземпляр от животински вид, който е вписан в приложение Б към Регламент № 338/97, както и че между февруари и октомври 2006 г. той започва да развъжда тези паяци и да ги продава на търг в Интернет.
- 13 За тези деяния срещу г-н Rubach е образувано наказателно преследване за 46 нарушения на член 128, точка 2, буква г) от Закона за защита на природата.
- 14 С присъда от 26 октомври 2007 г. Sąd Rejonowy w Kościanie оправдава обвиняемия за всички деяния, в които е обвинен, като приема, че поведението му не осъществява признаците на противоправното деяние, за което срещу него е образувано преследване.
- 15 След протест от страна на prokurator Rejonowy w Kościanie на 2 април 2008 г. Sąd Okręgowy w Poznaniu отменя изцяло посочената присъда, като връща делото за ново разглеждане.
- 16 При новото разглеждане на делото Sąd Rejonowy w Kościanie счита, че с възприетото от въззивната юрисдикция тълкуване на националното право, което обвързва юрисдикцията, длъжна да разгледа отново делото, обвиняемият може да бъде освободен от наказателна отговорност само ако докаже произхода на животните — или като представи удостоверение за деклариране в регистъра, воден съгласно член 64, параграф 1 от Закона за защита на природата във връзка с продадените животни, или като представи доказателства, които позволяват да се проследи произходът на тези животни и ясно да се определи техният собственик или лицето, което ги е отглеждало.

- 17 Sąd Rejonowy w Kościanie отправя въпрос до Starostwo Powiatowe w Kościanie (областна администрация, Kościan) относно първия елемент. Според този орган обвиняемият не може да поиска вписването на споменатите екземпляри в посочения регистър, тъй като спадат към клас „Паякообразни“, те не подлежат на регистрация. Това обстоятелство е потвърдено и в писменото становище на полското правителство.
- 18 Според Sąd Rejonowy w Kościanie обаче, ако обвиняемият е длъжен да представи документ, който националното право не го задължава да получи, като същевременно не е длъжен да притежава особени знания за произхода на разглежданите животни, той не може да бъде освободен от наказателна отговорност.
- 19 При тези условия Sąd Rejonowy w Kościanie решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„[П]о какъв начин лицето, което държи животни, вписани в приложение Б [към Регламент № 338/97] (които не са земноводни, влечуги, птици или бозайници), може да докаже по смисъла [на член 8, параграф 5 от посочения регламент] и с оглед на презумпцията за невинност, че неговите екземпляри са придобити [...] в съответствие с действащото законодателство относно видовете от дивата флора и фауна [...]?“

По преюдициалния въпрос*Становища, представени на Съда*

- 20 Полското правителство предлага на запитващата юрисдикция да се даде отговор, че член 8, параграф 5 от Регламент № 338/97, който за упражняването на търговска дейност по смисъла на член 8, параграф 1 от този регламент изисква да се докаже, че екземплярите от вписаните в приложение Б към посочения регламент видове са придобити законно, препраща към правилата за доказване, приложими пред компетентния национален орган. В случая на наказателна юрисдикция доказването на това обстоятелство трябвало да се извърши съгласно наказателнопроцесуалните принципи, които изискват с помощта на всички възможни доказателствени средства да се установи, че деянията действително са извършени, като съмненията, които не могат да бъдат отстранени, са в полза на обвиненото лице.
- 21 Испанското правителство предлага на Съда на въпроса да се отговори в смисъл, че трябва да се изисква да се докаже законният произход на всички екземпляри, вписани в приложение Б, като задължение на компетентните по силата на СІТЕС административни органи на държавите членки е да преценяват тези доказателства, които във всички случаи позволяват да се гарантира възможността за проследяване на законния произход на разглежданите екземпляри.
- 22 Според Комисията на Европейските общности на запитващата юрисдикция трябва да се отговори, че по време на наказателното производство за налагане на наказание за евентуално нарушение на разпоредбите на член 8, параграф 5 от Регламент № 338/97 с оглед на липсата на общностни разпоредби, които уреждат подобни наказателни производства, по общо правило националната юрисдикция прилага националното право, като го тълкува в съответствие с общностното право и следи за осигуряване на пълната ефикасност на последното. Що се отнася до разпределянето на тежестта на доказване, според Комисията предвид обстоятелството, че забраната за използване с търговска цел на екземпляри от видове, вписани в приложение Б към Регламент № 338/97, се прилага по общо правило, в рамките на наказателното производство прокурорът е длъжен да докаже, че г-н Rubach е използвал с търговска цел екземпляри от защитени видове. От друга страна, г-н Rubach трябвало да докаже, че притежава законно тези екземпляри, което би го освободило от наказателна отговорност.

Отговор на Съда

- 23 Както следва от обстоятелствата по преюдициалното запитване в тяхната цялост, запитващата юрисдикция иска по същество да се установи, от една страна, кои са допустимите с оглед на член 8, параграф 5 от Регламент № 338/97 доказателствени средства в рамките на наказателно производство във връзка с екземпляри от животински видове като посочените в главното производство, вписани в приложение Б от този регламент, а от друга страна, как правилно да се разпредели тежестта на доказване, когато се определя дали тези екземпляри са придобити законно.
- 24 Целта на установения режим за закрила на екземплярите от видове, вписани в приложения А и Б към посочения регламент, е да се осигури възможно най-широка защита на видовете от дивата фауна и флора чрез регулиране на търговията с тях в съответствие с целите, принципите и разпоредбите на CITES.
- 25 Безспорно Регламент № 338/97 не съдържа обща забрана за внос и пускане на пазара на видове, различни от тези, които са посочени в приложение А към него (Решение от 19 юни 2008 г. по дело *Nationale Raad van Dierenkwekers en Liefhebbers и Andibel*, C-219/07, Сборник, стр. I-4475, точка 18).
- 26 Както Съдът е постановил, търговското използване на екземпляри от видове, вписани в приложение Б към Регламент № 338/97, е разрешено, ако са изпълнени изискванията на член 8, параграф 5 от този регламент (Решение от 23 октомври 2001 г. по дело *Tridon*, C-510/99, Recueil, стр. I-7777, точка 44). Предвидената в член 8 от споменатия регламент забрана за пускане на пазара всъщност не се прилага, когато компетентният орган на съответната държава членка се увери, че тези екземпляри са придобити, а ако са с произход извън Общността — са въведени в съответствие с действащото законодателство в областта на опазването на дивата фауна и флора.

- 27 Ето защо с оглед на тези разпоредби следва да се установи, че в Регламент № 338/97 не е уточнено кои доказателствени средства трябва да се използват, за да се докаже, че екземпляри от вписани в приложение Б към посочения регламент видове са придобити законно, в съответствие с изискванията на член 8, параграф 5 от този регламент, по-конкретно когато същите са родени в плен на територията на Общността. Следователно задължение на компетентните органи на държавите членки е да определят доказателствените средства, с които може да се установи, че посочените изисквания са изпълнени. Тези средства включват разрешителните или сертификатите, предвидени от същия регламент, или всякакъв друг подходящ документ, за който националните компетентни органи биха могли да приемат, че е от полза.
- 28 В това отношение е необходимо да се напомни, че при липсата на общностна правна уредба на понятието за доказване всички доказателствени средства, които процесуалните норми на държавите членки допускат в сходни производства, по принцип са допустими. Ето защо в положението като разглежданото в главното производство националните органи са длъжни да определят съгласно приложимите принципи на тяхното национално право в областта на доказването дали в конкретния разглеждан от тях случай и с оглед на всички обстоятелства е доказано, че изискванията на член 8, параграф 5 от Регламент № 338/97 са изпълнени (вж. в този смисъл Решение от 23 март 2000 г. по дело *Met-Trans и Sagpol*, C-310/98 и C-406/98, *Recueil*, стр. I-1797, точки 29 и 30).
- 29 Следователно по първия аспект на въпроса на запитващата юрисдикция трябва да се отговори, че Регламент № 338/97 не ограничава доказателствените средства, които могат да се използват, за да се определи дали екземплярите от видове, вписани в приложение Б към този регламент, са придобити законно, както и че за решението дали посочените екземпляри са придобити законно поначало са допустими всички доказателствени средства, които процесуалното право на съответната държава членка допуска в сходни производства.
- 30 На второ място, що се отнася до разпределянето на тежестта на доказване — когато се определя дали екземпляри от животински видове, вписани в приложение Б към Регламент № 338/97, са придобити законно — с оглед на принципа на презумпцията за невиновност, следва да се напомни, че презумпцията за невиновност, както произтича по-конкретно от член 6, параграф 2 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, подписана в Рим на 4 ноември 1950 г., е част от основните права, които според постоянната практика на Съда, потвърдена и в преамбюла на Единния европейски акт и член 6, параграф 2 от Договора за ЕС, са защитени от

правния ред на Общността (вж. по-специално Решение от 8 юли 1999 г. по дело Hüls/Комисия, C-199/92 P, Recueil, стр. I-4287, точка 149 и Решение от 8 юли 1999 г. по дело Montecatini/Комисия, C-235/92 P, Recueil, стр. I-4539, точка 175).

- 31 Целта на презумпцията за невинност е да се гарантира, че никой няма да бъде нито посочен, нито третиран като виновен в извършването на престъпление, преди вината му да бъде установена от съд (вж. Решение на ЕСПЧ от 28 октомври 2004 г. по дело Y. B. и други с/у Турция, № 48173/99 и № 48319/99, § 43).
- 32 Необходимо е да се подчертае, че с въвеждането на режима на защита, създаден за екземплярите от видове, вписани в приложения А и Б към Регламент № 338/97, не се засяга общото задължение за обвинителя в рамките на наказателното производство да докаже, че обвиняемият е използвал с търговска цел екземпляри от видове, вписани в приложение Б към Регламент № 338/97, защитени от действащото законодателство.
- 33 Обвиняемият във всички случаи има право да се защитава, за да бъде освободен от наказателна отговорност, като в съответствие с разпоредбите на член 8, параграф 5 от Регламент № 338/97 докаже, че законно притежава посочените екземпляри съгласно изискванията на споменатата разпоредба и за тази цел да използва всички доказателствени средства, допуснати от приложимото процесуално право.
- 34 Следователно на поставения въпрос е необходимо да се отговори, че член 8, параграф 5 от Регламент № 338/97 трябва да се тълкува в смисъл, че в рамките на образуваното наказателно производство срещу лице, което е обвинено в нарушение на тази разпоредба, за решението дали са придобити законно екземпляри от животински видове, вписани в приложение Б към този регламент, поначало са допустими всички доказателствени средства, които процесуалното право на съответната държава членка допуска в сходни производства. С оглед и на принципа на презумпцията за невинност посоченото лице разполага с всички

тези средства, за да докаже, че е придобило законно посочените екземпляри съгласно изискванията, предвидени в споменатата разпоредба.

По съдебните разноски

35 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (втори състав) реши:

Член 8, параграф 5 от Регламент (ЕО) № 338/97 на Съвета от 9 декември 1996 година относно защитата на видовете от дивата флора и фауна чрез регулиране на търговията с тях трябва да се тълкува в смисъл, че в рамките на образуваното наказателно производство срещу лице, което е обвинено в нарушение на тази разпоредба, за решението дали са придобити законно екземпляри от животински видове, вписани в приложение Б към този регламент, поначало са допустими всички доказателствени средства, които процесуалното право на съответната държава членка допуска в сходни производства. С оглед и на принципа на презумпцията за невинност посоченото лице разполага с всички тези средства, за да докаже, че е придобило законно посочените екземпляри съгласно изискванията, предвидени в споменатата разпоредба.

Подписи